

Mellan standard och dialekt: utformning av ett språkligt begreppssystem

Lars-Erik Johansson
Institutionen för kommunikation och information
Högskolan i Skövde

*This study describes how Swedish linguistics normally defines the denomination grounded on dichotomy of concepts as **standard** (language) and **regional dialect**, and what is considered falling in between the places of these basic concepts. Advantages and disadvantages regarding constructions of such geographically defined conceptual systems are analysed and evaluated. Normally, there is a compartmentalization into a number of vague forms of language fluctuating between standard and regional dialect, where the linguistic frontier dividing them is difficult to define; it is generally drawn on haphazardly chosen indexations of language specifics. Moreover, the link between different forms of language and their geographical habitat is superficial, unsystematic, and arbitrary. Distinctions of language determined by habitat are described as either complete systems or as varieties. Many linguists emphasize – although using conceptual systems of this kind – the failings of them in their description of a contemporary language situation.*

Nyckelord: standard, dialekter, ”mellanspråk”, språkssystem, varieteter, begreppssystem

1 Begreppsbildning som vetenskaplig verksamhet

Inom den terminologiska forskningen studeras bland annat relationerna mellan referent, begrepp och begreppssystem. Följande generella resonemang bygger på framställningen i Arntz & Picht (1989). Begrepp strukturerar världen: varje begreppslig kategorisering leder till idealtypiska konstruktioner med villkorliga gränser. Vissa begrepp tillhör allmänspråket, andra begreppsbildningar är strikt vetenskapliga. De förra är naturligt nog ofta inexakta, men den senare begreppsbildningen bör vara stringent. Begrepp består av begreppskännetecken, baserade på egenskaper som fastställs hos en referent; denna kan vara materiell eller immateriell (som språk). Normalt brukar vetenskapen relatera begrepp till varandra inom medvetet konstruerade abstrakta system, s.k. begreppssystem. Sådana system kan och bör ändras, allt eftersom begrepp förändras, nya begrepp tillkommer och gamla överges. Eftersom det inom discipliner kan finnas konkurrerande teoribildningar (”paradigm”) och därmed begreppsklassificeringar, kan begreppssystem utformas olika. I det följande visar jag hur ett dominerande begreppssystem, knutet till

diatopisk variation i språket och utformat i anslutning till essentialistiska beskrivningsmodeller, har vunnit burskap inom svensk språkvetenskap.

Inledningsvis skisseras den språkliga ”verklighet” som i dag utgör grund för begreppsbildningen. För att beskriva olika språkliga ”enheter” används en neutral term, *språkart* ’språklig realisationsform’. Därefter analyserar jag inom ramen för en litteraturstudie, hur man inom svensk språkvetenskap bestämmer begrepp som ’standard’ och ’dialekt’ och det som kan anses ”falla” mellan dessa. Utgångspunkt är de analyser av s.k. ”mellanspråk” och ”regionalspråk”, som initieras inom svensk nordistik kring 1940. Då grundläggs ett begreppssystem som förblir stabilt och traderas i stort sett oförändrat fram till nutiden, främst inom områden som dialektologi, där rumslig språklig variation beskrivs, sociolingvistik, där ’standard’ i flera, delvis sociodialektala, variationsinriktade studier normalt utgör den norm mot vilken olika socialt markerade språkbruk kontrasteras, och språknormering (språkvård), där gränsdragningen mellan ’standard’ och ’dialekt’ utifrån ett normeringsperspektiv är viktig. Från dessa diskurser har analyserats ett representativt urval texter, omfattande främst vetenskapliga studier, såväl anslutande till som problematiserande begreppssystemet, men även akademiska läromedel, som är effektiva kanaler för trading av vetenskaplig begreppsbildning. Någon svensk studie av detta slag finns inte. I studien värderas för- och nackdelar hos begreppssystemet. Avslutningsvis diskuteras i korthet andra, nya synsätt som har vuxit fram, starkare företrädda dock i utländsk språkvetenskap än i svensk.

2 Dialekt och standard: utvecklingen under 1900-talet

Vid 1800-talets början anses den rumsligt betingade språkliga variationen ha varit betydande; varje by och socken har haft en särskild språkart, benämnd med termer som *genuin*, *klassisk* eller *lokal dialekt*. I början av 1900-talet finns det dels ett större antal geografiskt begränsade dialekter, dels ett antal socialt stigmatiserade språkarter (Lyttkens & Wulff 1885: 13 talar om vissa språkarter som ”obildade”, ”enkla” och ”vulgära”), dels en standard, en offentlighetens språkart, i hög grad reglerad av samhällseliten. Efter hand äger en nivellerande konvergensprocess rum med resultat att dialekterna kommer att omfatta större geografiska områden; sådana dialekter betecknas

som *utjämnade*. Genuina dialekter existerar inte längre, eftersom dialekttalande har starka inslag av standardformer (jfr Svahn 2003: 504, Nilsson 2009: 208).

Kontakten mellan dialekter och standard leder till att standarden oftast realiserar som s.k. *regional standard*; en överregional, fullständigt ”neutral” standard torde mer vara ideal än realitet. I stället utsätts standarden för en vertikal konvergens, som leder till att den framför allt i sin muntliga form integrerar flera språkdrag, som tidigare har ansetts för dialektala, vulgära eller olämpliga (enligt värderingar i gängse akademiska läroböcker i fonetik, talvård och grammatik från 1960- och 1970-talen). Standarden bör därför inte längre betraktas som en elitistisk språkart utan som en bred, inkluderande, ”lingua franca”-liknande språkart som breder ut sig i alltfler vardagsnära domäner. Resultatet blir att standarden och dialekterna genom en depolariseringsprocess förskjuts i riktning mot ”mitten”; det sker både en ”avdialektisering” och en ”avstandardisering”. Kvarvarande språkarter, normalt betecknade med termer som *utjämnad dialekt* och *regional standard*, ligger varandra mycket nära; flera forskare understryker svårigheten att skilja dem åt (exempelvis Dahlstedt 1978: 64, Svahn 2003: 505), trots att de alltså förutsätts tillhöra två principiellt skilda begreppsfamiljer.

3 Mellan standard och dialekt: traditionell begreppsbildning

3.1 Principiella ställningstaganden

Inom språkvetenskapen bestäms skillnaden mellan å ena sidan diatopiskt präglade språkarter och å andra sidan en standardspråkart i form av en dikotomisk motsättning mellan två relationella begrepp, ’dialekt’ och ’standard’ (det hade dock varit lika rimligt att utgå från exempelvis en ternär begreppsbildning, jfr Dahlstedt 1980: 297). Dessa begrepp är i hög grad reduktionistiska idealiseringar och ”homogeniseringar”, förenklingar av en komplex, föränderlig verklighet. Språkvetare som studerar standard är i högre grad benägna att acceptera ”språkartsfrämmande” inslag (exempelvis bruk av dialektord i ledig standard) än dialektologer ”främmande” inslag i dialekt. De senare har velat komma åt ”gammelspråket” och har av detta skäl genomfört ett radikalt sållnings- och sovringsarbete genom att från början utesluta språkarter, som inte har betraktats som

genuina (exempelvis genom att undvika ”degenerationsprodukter” som stadsmål och vid typordslistefyllande sålla bort avvikelser från exempelvis förväntat ”idealt” uttal), välja särskilda informanter med begränsad kännedom om standarden (således anför Ingers (1939: IX f.) yrkesutövare som spinnerskor, kvarnägare, städerskor, lantbrukare, jordbruksarbetare, taktäckare, fiskare, väverskor som informanter), vid uppteckning eller intervju utmönstra ord och böjningsformer som inte passar idealbilden och slutligen vid utredigeringen av materialet plocka bort resterande former som inte uppfyller de ideologiska kraven (jfr Benson 1978: 12, Lilja 1996: 77 f.). Således framstår dialekterna redan vid 1900-talets början som idealiserade konstruktioner; dialekttalande har nämligen redan då relativt gott om standardformer i sitt språkbruk.

Nya synsätt inom sociolingvistik accepterar dock inte att geografiskt betingad språklig variation endast bestäms som en binär motsättning. I stället understryks den variation och blandning av språkarter som finns i språkbruket hos individer; flertalet svenskar blandar i sitt tal standardspråkliga och dialektala former. Vid begreppsanalys kan denna omständighet hanteras på olika sätt. En lösning är att betrakta allt språkbruk som ”flytande”, visserligen med olika typer av ”förtättningsmönster”, men utan möjlighet till meningsfull begreppsindelning i olika språkarter (en inställning som harmonierar väl med ett variationslingvistiskt synsätt), en annan att göra en ”finare” begreppsindelning, med olika former av ”kompromisspråkarter”, som ”fyller upp” området mellan ytterligheterna ’standard’ och ’dialekt’; på så sätt bibehålls ett uttalat strukturtänkande. Inom svensk språkvetenskap har den senare lösningen kommit att bli förhärskande. I det följande skall denna form av begreppsbildning analyseras utifrån (a) hur detta språkliga kontinuum avgränsas, (b) hur det relateras till det geografiska rummet och (c) hur forskningen väljer att begreppsligt bestämma de urskilda språkarterna.

3.2 Avgränsning av språkarter mellan ’standard’ och ’dialekt’

Relativt tidigt noterar Björseth (1946: 245 f.) att det i en bohuslänsk socken mellan genuin dialekt och riksspråk finns dels en *götisk normaldialekt*, dels ett *lokalt riksspråk*. Detta innebär att de existerande ”grundbegreppen” får två varianter, varvid de senast begreppsbestämda varianterna ligger varandra närmare än de ursprungliga (därtill

kommer att de nya varianterna till skillnad från de äldre är typiska vetenskapliga konstruktioner utan förankring i allmänt språkbruk). Samma uppdelning, men med en något avvikande terminologi, möter senare hos Dahlstedt (1978: 51): *genuin dialekt* eller *bygdemål*, *utjämnad dialekt* (med undervarianterna *stadsmål* och *bruksmål*), *regionalt riksspråk* och *neutralt riksspråk*. Denna indelning traderas därefter i läroböcker, exempelvis Andersson (1985: 62), Sundgren (2007: 329) och Norrby & Håkansson (2010: 59), detta trots att konsensus synes råda om att genuina dialekter och en fullständigt neutral standard knappast är urskiljbara språkarter längre. Dessutom förekommer ännu finare indelningar. Ivars (1986: 219) urskiljer exempelvis sex språkarter (dialekt, dialektnära språkbruk, blandspråk 1, blandspråk 2, riksspråksnära språkbruk och riksspråk). Utanför Sverige är även ternära uppdelningar i dialekt, regionalspråk och standard vanliga; redan Dauzat (1933) urskiljer *le français régional* och i tyskan betraktas s.k. *Umgangssprache* som en mellanform.

Problem uppstår vid avgränsningen av dessa mellanspråkliga former. Särskilt anses 'regional standard' vara svår – eller nästan omöjlig – att avgränsa mot dels 'neutral standard', som de facto *kan* betraktas som en form av regional östmellansvensk (central-svensk) standard (jfr Elert 1997: 22), dels 'utjämnad dialekt'. Ibland blir dock begrepps-förbistringen ännu större. Edlund (2003: 22) tycks göra skillnad mellan begrepp som 'utjämnad dialekt' och 'regional varietet'. Mattfolk (2008: 160) konstaterar att begrepp som 'utjämnad dialekt' och 'regional dialekt', och i många fall även 'regionspråk', definieras ungefär på samma sätt. Några egentliga försök att göra regelrätta systembeskrivningar av sådana språkarter existerar knappast; de studier av lokala och regionala standardspråkvarianter som finns är i högre grad impressionistiska än strikt systematiska (jfr Ingers 1957; Björseth 1958 m.fl.).

I slutet av 1800-talet uppfattas de regionala standardvarianterna inte som fullvärdiga språkarter. Lundell konstaterar att svenskan talas tämligen olika av bildade skåningar, värmlänningar, östgötar och norrlänningar och att högspråket har "sina munarter" men med små skillnader (1882: 473). Björseth (1958: 2 f.) menar att en lokal standardform är någorlunda enhetlig och att den av de talande betraktas som korrekt svenska (dvs. standard); han understryker också att de egentliga bärarna av det göteborgska

riksspråket får sökas i de sociala mellanskikten. En strukturalist som Elert (1970: 15) anser dock att de olika varianterna av det riksspråkliga talspråket utgör skilda språkliga system som kan ges självständiga beskrivningar. Dahlstedt (1970: 53) däremot definierar 'regional standard' snarast utifrån funktionella aspekter och ser den som "en sådan geografiskt begränsad underart av ett språk som kännetecknar en relativt stor del av ett språkområde, som inom den regionen med neutralt stilvärde godtas i högt värderade sociala och kulturella situationer, som fungerar och förstås över hela språkområdet i samspel med andra riksspråksarter och som från lingvistisk synpunkt endast uppvisar begränsade avvikelser från den dominerande språkstandarden, vilka kan beskrivas med ett fåtal ytliga regler och en kort uppräknings i lexikon".

Flera forskare understryker att talat regionalt standardspråk är ett relativt begrepp, en nivå mellan dialekt och ett helt neutralt standardspråksuttal; informanter är normalt inte helt lokal- eller standardspråkliga utan är lokal- och standardspråkliga i förhållande till övriga talare i ett språksamhälle (Sundgren 2004a: 145). Den språkliga variationen yttar sig mera som övergångar längs ett kontinuum mellan standardspråk och lokalspråk än som abrupta kodväxlingar mellan lättidentifierade och/eller för talaren medvetna språkarter (Hammermo 1989: 27). En vanlig bedömning är att dessa språkarter är "mellanspråk", resultat av språkkontakt, kompromisser mellan folkmål och standardspråk (Thelander 1979: 63), flytande tillstånd med inte klart fixerade övergångsformer mellan genuin dialekt och riksgiltig neutral standard (Dahlstedt 1978: 57). Eriksson (1973: 92) visar entydigt att enskilda individers dialekt- respektive standardspråksprägel växlar allt efter situation. Thelander (1983: 212) antyder att kraven på normfasthet hos dessa typer av mellanspråk måste ställas lägre än på standard och möjligen också än på genuin dialekt, då dessa språkarter har uppstått ur en normkollision; tendenser till varietetsbildning finns dock.

Analysen visar tydligt att det språkbruk som finns mellan idealiseringarna 'standard' och 'dialekt', språkarter som endast få individer verkar bruka i sin "idealform", är svårt eller rent av omöjligt att begreppsbestämma. Trots denna konsensus finns det uppenbarligen en *horror vacui* vid begreppsbildningen; strävandena är påtagliga att dela in detta kontinuum i språkarter. Karakteristiskt för flertalet indelningar är att de är

vetenskapliga konstruktioner, inte av brukarna upplevda språkliga normsystem; sannolikt inser ingen språkbrukare att han talar blandspråk 1 eller 2 enligt Ivars' terminologi (1986). Det enda sätt varpå forskarna kan skilja språkarterna åt är att fastställa olika indextal för andelen standard eller dialekt i språkbruket och därvid låta en godtyckligt vald grad utgöra gräns; varje begreppslig kategorisering i olika språkarter leder alltså till idealtypiska konstruktioner med godtyckliga gränser. Språkutvecklingen har lett till att standard och dialekt nu ligger varandra så nära (här får undantas regioner som uppvisar diglossiska tillstånd), att det har skapats ett gemensamt normsystem, där användning av olika regionalt färgade språkformer närmast kan betraktas såsom bruk av språkmönster eller sociala stilar. Dialektbegreppet är alltså i mångt och mycket ett arbetsredskap och en idealisering, som svårigen kan operationaliseras i dagens svenska språksamhälle. Den som trots detta förordar en fortsatt användning av den diatopiskt baserade dikotomin 'standard/dialekt' bör begränsa sig till dessa två begrepp och alltså dels undvika underbegrepp som 'genuin och 'utjämnad dialekt', dels betrakta regionala standarder som huvudsakligen stilistiska och icke-systemskiljande varianter inom ett brett standardbegrepp. Moderna dialekter och regionala former av modern standard ligger dessutom utifrån såväl språklig normbildning som systemkaraktär varandra nära.

3.3 Relationen mellan språkarter och geografiska rum

I princip skall regionala språkarter (liksom lokala dialekter) återföras till geografiska rum. I traditionell dialektologi och dialektgeografi har man för avgränsning av det geografiska rummet normalt använt sig av isoglosser som bildas av främst topografiska barriärer av olika slag. Intresset för rumslig precisering av regionala språkarter är emellertid litet; bestämningen av deras utbredning verkar således tämligen godtycklig. I några fall räknar man med tre regionala standarder, dvs. centralt talspråk, sydligt och västligt (*Uttalsordlista* 1965: 2 f., Elert 1997: 21), i andra med fem (Teleman, Hellberg & Andersson 2001: 18), i andra åter med sju, nämligen sydsvenskt talspråk, östmellansvenskt talspråk, götiskt-västmellansvenskt talspråk, gotländskt talspråk, Bergslags-talspråk, norrlandsstandardsvenskt talspråk och finlandssvenskt talspråk (Elert 1994: 218 f.). Få forskare diskuterar regionbegreppet. Thelander (1983: 215) anknyter detta till äldre "standardspråks-gemenskaper", dvs. områden varifrån människor har

rekryterats till utbildning, religion, rättssaker etc. Edlund (2003: 27 f.) problematiserar dock regionbegreppet: en utgångspunkt för begreppsbestämning kan vara kartering av kulturella fenomen, utgående från någon typ av gemensam, ofta fornarvd, ”identifikationsbas”, en annan individers upplevelse av regiontillhörighet.

Språkvetare bortser alltså i hög grad från de problem som är knutna till hur lokalt och regionalt betingade språkarter skall relateras till platser och regioner. Två aspekter kan kommenteras: uppfattningen av rummet och regionbegreppet. Föga övertygande känns en grundmodell som utifrån kartering med isoglosser skapar dialektområden; rummet blir en blank duk på vilken språkliga processer målas. En sådan indelning är inte socialt grundad; således kommer individer beroende på orts- eller regiontillhörighet att på ett närmast deterministiskt sätt tala en viss dialekt. I stället är det viktigt att fokusera på att individer oavsett boendeort, åtminstone i dag, alltid har tillgång till andra språkarter (främst någon form av standard) än den språkarter (dialekt) som är typisk för orten eller regionen (jfr det norska begreppet *knot* som uttrycker en negativ inställning till den som har valt bort ortens idiom). Bruket av dialekt styrs rimligtvis av individens vilja att markera sin subjektiva tillhörighet till en plats/region; bruket av standard kan tvärtom vara ett sätt att markera avstånd. Rummet bör med andra ord ses som ett mentalt, socialt och i hög grad dynamiskt fenomen.

Språkvetare är alltså förtjusta i regionbegreppet men ovilliga att begreppsbestämma det. Språkliga regioner anses kunna omfatta alltifrån en tredjedel av riket till omgivningen runt en centralort; det känns dock svårt att uppfatta Sydsverige som en regelrätt region. Forskningen tar heller inte hänsyn till att det finns olika typer av regioner, exempelvis administrativa regioner, identitets- eller kulturregioner och funktionella regioner. Det är rimligt att tro att språkligt avgränsade regioner, åtminstone sådana som har etablerats genom sen dialektnivellering, i hög grad är regioner som bör definieras utifrån olika typer av funktionell interaktion inom arbetsmarknad, kommunikation, utbildning.

3.4 Språkarternas lingvistiska status

Vid begreppsbildningen har två huvudmodeller vuxit fram: att betrakta språkarter som fullvärdiga språkssystem eller varieteter. I praktiken kan dessa synsätt ligga varandra nära. Ofta understryks att dialekt och standard är fullvärdiga, slutna och homogena språkssystem (emellertid är få svenska dialektstudier systembeskrivningar). Även regionala standarder betraktas ibland som självständiga system; några mera omfattande svenska studier som belyser systemkaraktären hos dessa finns emellertid inte. Givetvis möter inga hinder för att renodla språklig kompetens ända ner på individnivå; detta görs exempelvis inom generativ grammatik, där språkssystemet definieras som en individs grundläggande språkliga förmåga. Även om ett renodlat systemsynsätt alltid är möjligt, är frågan om huruvida skillnaden mellan olika, i hög grad besläktade språkarter bäst bör beskrivas på detta sätt. Systemlikheterna är betydande mellan flertalet dialekter och regionala standarder; den blandning av dialekt och standard som möter hos individer kan böttna i gemensamma normer och gemensam strukturell bas för olika språkarter (dialektegenskaper är exempelvis ofta fonetiska, dvs. substantiella). Frågan är ytterst om det rör sig om av språkvetenskapen konstruerade system eller system med bakomliggande normbildning, urskiljbara för språkbrukare (jfr Sundgren 2004b).

Urskiljandet av varieteter bygger på att det finns samvariation mellan språkliga drag och social omgivning; systematisk språklig variation kopplas till språklig "habitus". En varietet bör ha någon form av dels "diskrethet", dvs. entydigt kunna avgränsas mot andra varieteter, dels strukturell homogenitet; i den meningen har alla varieteter någon form av struktur. Eftersom varieteter kan ses som "förtättningsområden" inom språkssystem, fyller de ett tomrum mellan fenomen som 'langue' och 'parole'. Enskilda språk anses således ha en "varietetsarkitektur" (dvs. summan av alla varieteter utgör det abstrakta fenomenet 'språk'). Termer som *lokal* eller *regional varietet* används i svensk språkvetenskap vanligtvis utan att de definieras, trots att de begrepp som termerna skall anses täcka långt ifrån är oproblematiske. Ett regelrätt systemsynsätt förenas ibland med ett varietetssynsätt. Sandström (2010: 42) understryker att hon fokuserar på dialekter "som fullvärdiga språkssystem och kommunikationsmedel" men ifrågasätter samtidigt möjligheten att avgränsa varieteter som standardspråk, utjämnad och lokal dialekt (ibid. 392).

En lingvistisk beskrivning av regional språklig variation genom urskiljande av olika språkarter, oavsett om dessa uppfattas som fullvärdiga system eller beskrivs som mera diffusa varieteter, innebär alltså betydande såväl teoretiska som praktiska problem, inte minst beroende på att språkbruksförändringar har lett till att det är nästan omöjligt att avgränsa någorlunda distinkta språkarter.

4 Sammanfattning och utblick: alternativ begreppsbyggnad

Analysen har visat att det är ett essentialistiskt grundat begreppssystem som normalt används för att beskriva dagens diatopiskt grundade språkbruk. Detta begreppssystem framhäver språket som ett system med klart urskiljbara understrukturer och gör individens språkbruk till en spegling av en social (rumslig) omvärld. Systemet är otydligt, ogenomtänkt och i viss mån motsägelsefullt och återspeglar knappast det faktiska språkbruket. Denna konservativa begreppsbyggnad innebär att ett äldre synsätt, delvis överspelat av modern forskning, fortfarande präglar språkvetenskapens *Weltanschauung*. Allt tyder nämligen på att det i dag är svårt att principiellt manifesteras och i forskning operationalisera den traditionsbundna motsättningen mellan artskilda standard- och dialektbegrepp med olika underbegrepp. Den som trots allt önskar upprätthålla en sådan distinktion bör begränsa sig till tala om standard- respektive dialektpräglat språkbruk.

Här är inte platsen att i detalj konceptualisera andra typer av modeller för begreppsbyggnad. Jag inskränker mig således till att antyda några möjliga beskrivningsmodeller. En anknytning till varietetsbegreppet gör det möjligt att analysera de berörda språkarterna som *sociolekter* (med högre eller lägre prestige) eller som *diafasiska* varieteter i situationsbetingad variation. Med en anknytning till registerbegreppet kan språkarterna analyseras som bruk av olika *register* (se exempelvis framställningen i Agha 2003 om standarden som register).

Åter en annan möjlighet är att utveckla en mer (social)konstruktivistisk begreppsbyggnad, som lyfter fram individens möjlighet att positionera sig genom att medvetet välja

mellan språkliga mönster. Enligt ett sådant synsätt kan språkarter som 'standard' och 'dialekt' analyseras som individers bruk av olika sociala *stilar*; ett socialt stilbegrepp kan sägas förena olika språkdrag med sociala innebörder (jfr Eckert 2001: 123). Detta synsätt torde erbjuda en intressant modell för att skapa ett begreppssystem som speglar nutida språkanvändning. Utgångspunkten är att svenska språkbrukare huvudsakligen identifierar sig med "standardidén", dvs. en bred standard är ett "normalläge" (jfr Josephson 2009: 43). Inom ramen för den muntliga standardformen är det således möjligt att uppfatta en stor del av den variation som finns (betingad av rum, sociala förhållanden etc.) såsom en av individen åsyftad stilistisk variation.

Litteratur

- Agha, Asif (2003). The social life of cultural value. *Language & communication* 23, 231–273.
- Andersson, Lars-Gunnar (1985). *Fult språk: svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson.
- Arntz, Reiner & Heribert Picht (1989). *Einführung in die Terminologiearbeit*, Olms: Hildesheim.
- Benson, Sven (1978). Undersökningsobjekt och undersökningsmetoder inom dialektologien. I: Sven Benson & Hugo Karlsson (red.). *Dialektologkonferens 1978*. Göteborgs universitet. 10–16.
- Björseth, Bertil (1946). *Dialekt och riksspråk i en bohusslänsk socken*. Dissertation. Göteborgs högskola.
- Björseth, Bertil (1958). *Göteborgsspråket*. Stockholm: Norstedt.
- Dahlstedt, Karl-Hampus (1970). *Massmedierna och språket*. Stockholm: Läromedelsförlagen.
- Dahlstedt, Karl-Hampus (1978). Dialekt och högspråk i nutidens Sverige, särskilt i Norrland. I: Rudolf Zeitler (red.). *Det moderna Skandinaviens framväxt*. Uppsala: Uppsala universitet. 49–65.
- Dahlstedt, Karl-Hampus (1980). Sociodialektologi i Västerbotten: reflexioner kring en avhandling. *Nysvenska studier* 59–60, 281–304.
- Dauzat, Albert (1933). La diffusion du français en France et le français régional. *Le français moderne* 1, 133–143.
- Eckert, Penelope (2001). Style and social meaning. I: Penelope Eckert & John Russell Rickford (red.). *Style and sociolinguistic variation*. Cambridge: Cambridge University Press. 119–128.
- Edlund, Lars-Erik (2003). Det svenska språklandskapet. I: Gunnstein Akselberg, Anne Marit Bødal & Helge Sandøy (red.). *Nordisk dialektologi*. Oslo: Novus. 11–49.
- Elert, Claes-Christian (1970). *Ljud och ord i svenskan*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Elert, Claes-Christian (1994). Indelning och gränser inom området för den talade svenskan: en aktuell dialektografi. I: Lars-Erik Eklund (red.). *Kulturgränser: myt eller verklighet?* Umeå: Umeå universitet. 215–228.
- Elert, Claes-Christian (1997). Inledning. I: Per Hedelin. *Norstedts svenska uttalslexikon*. Stockholm: Norstedt. 10–43.
- Eriksson, Ulrik (1973). *Åselesvenska*. 1. Dissertation. Lund: Lunds universitet.
- Hammermo, Olle (1989). *Språklig variation hos barn i grundskoleåldern*. Dissertation. Uppsala: Uppsala universitet.
- Ingers, Ingemar (1939). *Studier över det sydvästs-kånska dialektområdet*. Dissertation. Lund: Gleerup.
- Ingers, Ingemar (1957). *Språket i Lund. Dialekt och riksspråk i Lund och omnejd*. Stockholm: Norstedt.
- Ivars, Ann-Marie (1986). *Från Österbotten till Sörmland*. Dissertation. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Josephson, Olle (2009). Allt eller inget? Om svensk språkvårds lustar och behov i normeringsfrågor. I: Helge Omdal & Rune Rösstad (red.). *Språknormering. I tide og utide?* Oslo: Novus. 33–57.
- Lilja, Agneta (1996). *Föreställningen om den ideala uppteckningen*. Dissertation. Uppsala: DFU.
- Lundell, Johan August (1882). Norskt språk. *Nordisk tidskrift* 5, 469–507.

- Lyttkens, Ivar A. & Fredrik A. Wulff (1885). *Svenska språkets ljudlära och beteckningslära jämte en afhandling om aksent*. Lund: Gleerup.
- Mattfolk, Leila (2008). Östnyländsk regionalstandard? I: Helena Palmén, Caroline Sandström & Jan-Ola Östman, (red.). *Dialekt i östra Nyland*. Helsingfors: Helsingfors universitet. 157–172.
- Nilsson, Jenny (2009). Dialect change? *Nordic journal of linguistics* 32, 207–220.
- Norrby, Catrin & Gisela Håkansson (2010). *Introduktion till sociolingvistik*. Stockholm: Norstedt.
- Sandström, Caroline (2010). *Genus i östra Nyland*. Dissertation. Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Sundgren, Eva (2004a). *Språklig variation och förändring: exemplet Eskilstuna*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundgren, Eva (2004b). Skilda varieteter i Eskilstuna? I: Björn Melander (red.). *Svenskans beskrivning* 26. Uppsala: Hallgren & Fallgren. 351–360.
- Sundgren, Eva (red.) (2007). *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Svahn, Margareta (2003). Dialektbegreppet: ett diskussionsinlägg. I: Gunnstein Akselberg, Anne Marit Bødal & Helge Sandøy (red.). *Nordisk dialektologi*. Oslo: Novus. 503–513.
- Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson (2001). *Inledning till grammatiken*. Stockholm: Sv. Akad.
- Thelander, Mats (1979). *Språkliga variationsmodeller tillämpade på nutida Burträsktal*. 2. Dissertation. Uppsala: Uppsala universitet.
- Thelander, Mats (1983). Provinsialismer i inom- och mellanregionalt perspektiv. *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 1983, 211–231.
- Uttalsordlista* (1965). 3 uppl. Stockholm: Esselte Studium.